

HERENCSENYI

HERENCSENYI KÖZSÉG KÖZÉLETI
HAVILAPJA

2008. OKTÓBERR

Hírmondó

Október 6.

A főiskolára igyekeztem egy októberi reggelen, amikor eszembe jutott, hogy hatodika van, az aradi vértanúk ünnepe. Szomorúan gondoltam arra, hogy ez az ünnep is kezd kifakadni. Pár óra múlva tapasztaltam, hogy nem csak én látom így, hanem diáktársaim is. Ez a nap is megérne egy iskolai szünetet, így őrizhetnék meg az ünnep fényét. Várnák a gyerekek a szünet kedvéért is, ezáltal több embert foglalkoztatna az emléke, megmaradna bennük október 6-a tisztelete. Ma félnék megkérni egy felnőttet, hogy soroljon fel tizenháromból három vértanút, mert a válasz kiábrándító lenne.

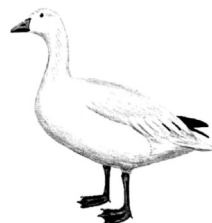
Talán nem is szünetre lenne szükség, hanem inkább egy játékos napra, amikor egy életre megtanulnák a gyerekek a hazaszeretetet a hűség fogalmát, és évről évre várnák október hatodikát. Én még emlékszem, hogy kisiskolásként az egész napra rányomta a hangulatát az ünnep. Nem csak megemlékezünk, hanem kreatív játékos napot készítették számunkra a tanár nénik és tanár bácsik. Ott tanultam meg Kiss Ernő, Török Ignác és a többiek nevét, ma is fel tudom sorolni valamennyit könyv nélkül.

Október 6-án olyan dolgok történtek bő másfél évszázada, melyre tragédiája ellenére méltán büszkék lehetünk. Ma már fel sem tudjuk fogni, hogy az 1848–49-es években milyen véres harcok dúltak országunkban. Emberek százazrei harcoltak a függetlenségünkért és több tízezeren lettek az áldozatai ezeknek a harcoknak. Végül Világosnál le kellett tennünk a fegyvert az orosz sereg előtt, véget ért a szabadságharc 1849. augusztus 13-án. Sértés volt az osztrák birodalom számára, hogy az oroszoknak adtuk meg magunkat, talán ezért lett ilyen súlyos a megtorlás. Az oroszok megszegették ígéretüket,

(Folytatás a 2. oldalon)

Meghívó!

Minden kedves Olvasónkat
nagy szeretettel várjuk
2008. november 8-án 17 órára
a Herencsényi Fonóba
a hagyományos **Márton-napi mulatságra!**

Építsünk bárkát!

Nem múlik el nap, amikor a világ dolgai iránt érdeklődő ember ne találkozna a ránk váró sötét jövő vízióival. A klímaválság, a kőolaj és földgázkészletek kimerülése, a természeti környezet pusztulása, az emberiség morális leépülése olyan gyorsuló örvényt sejtet, ami akár teljes pusztulásunkhoz vezethet, de a legjobb esetben is a Föld lakosságát olyan megpróbáltatások elé állítja, amiket mai gondolkodásunkkal elképzelni sem tudunk.

Vajon milyen lesz az élet, amikor az energiahiány miatt állandósulnak az áramszünetek, az olajhiány következtében nem dolgoznak a földművelő gépek? A megfizethetetlenül drága élelmiszerek miatt a lázadások, zavargások mindennapossá válnak, összeomlanak a nagy ellátó-szolgáltató rendszerek, az egészségügy, a közlekedés-szállítás, a közrend fenntartása.

Sokak szerint az emberiség mindig talál megoldást a problémáira, de ez nem minden esetben igaz. A Római Birodalom összeomlását követő évszázadokban előfordult, hogy alig ezer ember lézengett a pompás romok között. Hová tűnt a milliós város lakossága, hová lettek az utódaik? Elpusztultak a háborúkban, a járványokban az éhínségek következtében. Vajon a mi társadalmunk diplomákat és nyelvvizsgákat halmozó, de az autó, a mobil és a távirányító használatán kívül semmiféle praktikus tevékenységhez nem értő társadalmi elitje – az életmódban, fogyasztási szokásokban őket utánzókról nem is beszélve – mire számíthat egy kiteljesedő káosz esetén?

Ó ez az idő nagyon messze van, minket ilyen szörnyűségek még nem veszélyeztetnek! – sugallják számunkra. Sajnos túlon túl kevés az időnk, hogy

(Folytatás a 2. oldalon)

(Folytatás az 1. oldalról)

Október 6.

miszerint nem adják ki tábornokainkat az osztrákoknak, s 1949. október 6-án, Aradon megtörtént a legrosszabb.

Hajnalba felkeresték a papok a tábornokokat, és reggeli hat órára mindegyik halott volt. Golyó által végezték ki Kiss Ernőt, Schweidel Józsefet, Dessewffy Arisztidet és Lázár Vilmost, majd az akasztófára küldték Pöltenberg Ernőt, Török Ignácot, Lahner Györgyöt, Knezich Károlyt, Nagy-Sándor Józsefet, Leiningen-Westerburg Károlyt, Aulich Lajost, Damjanich Jánost és Vécsey Károlyt. Utóbbi akasztották fel utolsóinak, végig kellett néznie társai kivégzését. Sorra búcsúztak el egymástól, Vécseynek már nem volt kitől búcsút vennie. Damjanich holttestéhez lépett, és bár nem kedvelték egymást, letérdelt az akasztófán függő ember előtt és megcsókolta a kezét.

A holttesteket elretentés végett közszemlének tették ki, majd a vesztőhelyen temették el őket, szinte meztelenül, mert az áldozatok ruhái a hóhért illették meg. E napon szoktunk megemlékezni Batthyány Lajosról, Magyarország első alkotmányos miniszterelnökéről, akit szintén e napon végeztek ki Pesten.

Tácsik Bálint

Október 6.

Őszi napnak mosolygása,
Őszi rózsza hervadása,
Őszi szélnek bús keserve
Egy-egy könny a szentelt helyre,
Hol megváltott – hősi áron –
Becsületet, dicsőséget
Az aradi tizenhárom.
Az aradi Golgotára
Ráragyog a nap sugára,
Oda hull az őszi Rózsza,
Hulló levél búcsú-csókjá;
Bánat sír a száraz ágon,
Ott alussza csendes álmát
Az aradi tizenhárom.
Őszi napnak csendes fénye,
Tűzz reá a fényes ég.
Bús szívünknek enyhe fényed
Adjon nyugvást, békességet;
Sugáridon szellem járjon
S keressen fel küzdelminkben
Az aradi tizenhárom.

Ady Endre

(Folytatás az 1. oldalról)

Építsünk bárkát!

a tudomány megtalálja a megoldást gondjainkra! Valószínűleg már az elkövetkező évtizedben megtapasztaljuk ennek a megállíthatatlan összeomlásnak bizonyos tüneteit, de az sem kizárt, hogy a beteljesülésével találjuk magunkat szemben. Felvetődik a kérdés: mi, itt a végeken mit tehetünk?

A nagyvárosok lakótelepein élők nagyon keveset, de vannak szigetek, ahol a túlélés esélye jelentősen nagyobb. A vidék, a falvak világa ez, ahol az emberiség évezredekken keresztül élt, fejlődött, boldogult. Ahol van termőföld, van víz, van energia (erdő, igavonó állat) és önmagát fenntartani képes ember. Olyan ember, aki ismeri a konyhakerkerti és szántóföldi növények termesztését, az állatok tenyésztését, a megtermelt javak tartósítását. Képes ismét közösségbe szerveződni, és a közösségi szabályoknak magát alávetni.

A globális összeomlás elkerülhetetlen, de a túlélésünk esélyét megnövelhetjük, ha felkészülünk. Becsüljük meg vidéki otthonainkat, tartsuk meg a megüresedett nagyszülői, szülői házat. Őrizzük meg a kútjainkat, legyen fatüzelésre alkalmas kályha, tűzhely. Magyarországon százezerszám találunk olyan házakat, amelyek egy használt autó áráért megszerezhetők. Ezek a jövő Noé bárkái, értékükben százszor többet érnek, mintha csupán hétvégi háznak tekintjük őket. Sok helyütt még állnak az ólak, a baromfi és nyúlketrecek is, de ezek könnyen megépíthetők, ahogyan az önfenn tartó porta egyéb elemei, a kemenca, a húsfüstölő stb. is. A falusi házakhoz nagy, gyakran félholdas, holdas kertek tartoznak, amelyek megfelelő paraszti tudással már önmagukban is elegendőek lehetnek az önfenn tartásra. Mindenképpen törekedjünk arra, hogy legyen

annyi földünk, amennyi eltarthatja a családot. Őrizzük meg, tanuljuk meg a paraszti tudás azon elemeit, amikkel a porta fenntartható. A praktikus szakismeret értéké válik, nemcsak magunk de a közösség számára is.

Talán mindez túlzott borúlátást sugall, de vajon a boszniai háborúban sokat szenvedett szarajevói polgárok a többéves blokád előtt akár egy héttel hitték-e, hogy lányuk gyermekszülésbe, unokájuk tüdőgyulladásba, a nagymama vakbélgyulladásba fog meghalni, és kálváriájuk végére a futballpálya megtelik sírhalmokkal, mert még a temetőig sem juthatnak el. A békés nyugodt világ törékeny ajándék, amely ritkán tart ötven évig, nekünk pedig ennyi már kijutott.

Ne siessenek a boltba mázsányi sót, cukrot vásárolni, de ez a sokkoló jövőkép is erősítse azt a gondolkodásmódot, hogy a falvak népének elemi érdeke lenne a fenntartható közösségi lét alapjainak megteremtése. Ma a kistelepülési polgárok nagyobb része úgy él, hogy a közeli város üzemében megkapott bérét – gyakran a minimálbérhez közelít – a munkahelye mellett lévő hipermarketben költi el, ott vesz zöldséget, gyümölcsöt, hús és tejterméket. Házállatot egyre kevesebben tartanak, a kert nagyobb részén vagy egészen pázsított nevelnek, a lenyírt füvet pedig elégetik. A kimerítő munkahelyi teendők után nincs erejük az önfenn tartó portához, vagy ezt idejétmúlt teendőnek tartják.

Programot kell indítani, ahol mindenki felismeri a valós helyzetét, életmódjának napos és árnyékos oldalát. Tartsa fenn, és becsülje meg mai munkahelyét, egzisztenciájának alapját, de tudja, hogy maga és utódai iránti felelősségből más megoldásokat is keresnie kell!

Meg kell szólítani a településről elszármazottakat, hogy ha még nem tették meg, a megüresedett szülői házat ne kótyavetyéeljék el. Különösen ne antiszociális, tolvaj családoknak, akik egész utcák, falvak életét teszik pokollá. A falunapok, búcsúk, szüreti események rendszere kiválóan alkalmas a helyiek és az elszármazottak közötti kapcsolattartásra. Tudatosítani kell bennük, hogy Noé bárkáját örökölték meg, és nem egy nyugöt, ahol csak a szabad idejüket tékozzák el.

Jön a tél, ami régen a fonók, a tolfosztások, kukoricamorzsolások révén a közösségápolás időszaka

volt. Jó lenne most is közösségi beszélgetéseket kezdeményezni, hogy ezek a súlyos gondok tudatosodjanak. Minden cselekvés a megismeréssel és megértéssel kezdődik. Ezzel erőt gyűjtünk ahhoz, hogy a szabadidőnk rovására is megteremtsük azokat a feltételeket, amelyek között akkor kell élnünk, ha nem lesz villany, vezetékes víz és gázszolgáltatás.

Műveljük meg a kertet, nem csak a zöldség kedvéért, hanem, hogy az unoka megtanulja, miként alakítsuk ki az ágyásokat, mit mikor vetünk, mikor palántázunk és a párányi sárgarépát miként különböz-

tetjük meg a kelő gyomtól. Hogy a ketrebe zárt nyuszi védtelen, vele szemben kötelességeink vannak. Előbb kell etetni, itatni, mint mi asztalhoz ül-nénk. A kerti, gazdasági udvari fortélyok játszva tanulhatók, ha a teendőket nem nyugként, hanem él-ményként éljük meg.

Szerencsére még nem veszett el egészen ez a tudás, hiszen minden faluban, minden utcában találunk szépen gondozott kertet, baromfiudvart, élnek ezermesterek, igazi mesteremberek. Az elmúlt években nem történt felmérés, így csak feltételezhetjük, hogy a városokban élő lakosság ez része ma is rendszeresen vagy alkalmanként a falun élő szülőktől, testvérektől, rokonoktól szerzi be a burgonyát, hagymát, zöldséget, babot, mézet, bort, pálinkát, almát, és rendszeresen részesedik a dísznővágások termékeiből is.

Öntudat, helyzetfelismerés, határozott jövőkép, visszatérés a régi tudáshoz, és közösségszervezés! Ez lenne a vidék útja. Akkor is, ha a szemléletváltás ideje társadalmi szinten még nem jött el, de egy-egy kisközösség elindulhat a pionír úton. Egy-egy falu lakosságának egészének gondolkodásmódja szerint reménytelennek látszik a helyzet, de a közösséget tagjainak csupán 10–20 százaléka viszi előre. A többi csatlakozik, bekapcsolódik, de nem kezdeményez. S vannak, akik fogyatékaik miatt inkább terhet jelentenek, de ők is részei a közösségnek, mert Istennek velük is szándéka van. A közösségek nem a talentumok, hanem a közös sors és közös értékrend mentén szerveződnek.

Pekár István

Önkormányzati hírek

Pályázatok

Herencsény Község Önkormányzata több pályázatot nyújtott be az idei évben. Pályázati keretek között kívánják felújítani a gándori autóbussz megfordulót, a ravatalozót, valamint a Lisznyai utca páros és páratlan oldalának burkolatát. E felújításokon túl egy 9 személyes kisbusz megvételét is tervezi az önkormányzat, amennyiben sikerül elnyerni az e célra kiírt összeget.

A beadott pályázatok elbírálása folyamatban van, az eredményekről későbbi számainkban hírt adunk.

Köszönet

Jusztin Józsefné polgármester köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik részt vettek a temető kitakarításában, rendbetételében. Kérésére többen is megjelentek a meghir-

detett időpontokban, munkájukkal, eszközeikkel hozzájárultak ahhoz, hogy méltóképpen róhassuk le kegyeletünket elhunytaink sírjánál, a közelgő Halottak Napján.

Október 23.

A Tessedik Sámuel Általános Iskola október 23-án tartotta közös ünnepi megemlékezését az iskola tornatermében. Az ünnepélyre a tavalyihoz hasonló, magas színvonalú előadással készültek a cserhátsurányi és herencsényi diákok. Az 1956-os forradalmi események sora korhű jelmezekben előadott, irodalmi szemelvényekből, sajtó- és egyéb dokumentumokból, visszaemlékezésekből összeállított műsorból tárult a megemlékezők elé. Az előadást a nézők nagy tapssal jutalmazták. Az ünnepi megemlékezés fáklyás menettel,

és a falu központjában felállított kopjafánál koszorúzással zárult.

Fonó

Október 4-én a Hevesi Népművészeti és Házipari Szövetkezet delegációját fogadta a Fonóban Jusztin Józsefné polgármester, és hagyományőrző csoportjaink néhány tagja.

A kb. 40 fős csoport vezetője, Báder Miklósné szerint csodálatos, szép délutánt töltöttek nálunk. Nemcsak a nógrádi táj, az apró falvak bensőséges látványa bűvölte el őket, de itt olyan vendéglátási szokásokkal, hagyományokkal ismerkedtek meg, ami visszavitte őket a rég elfeledett nagycsaládi légkörbe, s amiért külön köszönetüket fejezték ki.

A Palócföld Alapítvány megköszöni Jusztin Józsefné, Bartus Józsefné, Hevér Józsefné, Kelemen Ferencné és Kiss Sándorné közreműködését az esemény lebonyolításában.

(Báder Miklósnénak a herencsényi látogatásról szóló levelét külön adjuk közre.)

Október 26-án a Corvinus Egyetem diákjainak egy csoportját fogadta a Herencsényi Fonó.

A diákok Németh Péter Mikola vezetésével látogatnak el falunkba. Programjukról és a történekről következő lapszámunkban számolunk be.

Együtt a Palóc Úton...

Öröm számunkra, hogy a Hevesi Népművészeti és Házipari Szövetkezet alkotóiként, tagjaiként évtizedek óta részesei lehetünk a palóc tárgyi értékek megőrzésének, bemutatásának, és a hagyományos mintaelemek feldolgozásának. A mátraderecskei, bodonyi, recski és hevesi alkotóközösségeink tagjai gazdag tárgyi és szellemi örökséget hordoznak, amelynek folyamatos gyűjtése és befogadása tevékenységük és életük részévé vált. A több mint 50 év alatt felhalmozott tudásanyagot elsősorban azok a Népművészet Mesterei és népi iparművészek, illetve a kivitelező munkát vállalkók kamatoztatják, akik a művészeti tevékenységük, bemutatóik és rendezvényeik szakmai segítségével 5 évvel ezelőtt megalapították a Csillagvirág Népművészeti Egyesületet.

Azt gondoljuk, a mi közösségünkben többszörösen igaz az a mondás, hogy minél többet tud egy ember, annál többre, annál szélesebb ismeretre vágyik, tudni szeretné, hogy az őt körülölelő környezet milyen csodákat rejt számára. Különösen így van ez akkor, amikor a Palóc Út Egyesület katalógusát lapozgatjuk, és az ismert helyeket vendégeinknek gazdag látnivalóként ajánljuk. A Palóc Párna Fesztivál és a Bodonyi Pokróc Fesztivál szakmai szervezőiként találkoztunk Nógrád és Heves sajátos díszítésű textíliáival, és a „kulturális turizmus” jegyében szervezett Nemzetközi Szóttéskonferencián vendégei lehettünk Hollókőnek, Rimócnak, Kazárnak és Mátraderecskének, de meglátogathattuk a Szentkúti Kegyhelyet is. Az ország különböző tájegységeiről érkezők gazdag élményekkel, a vendégszerető palóc ember „üzenetével” térhettek haza.

Az újabb találkozásra nem kellett sokat várnunk, hiszen egyesületünk szakmai tanulmányprogramja vezetett bennünket ismét a „palóc útra”. Gyöngyös-

pata, Balassagyarmati Palóc Múzeum és Terény után következett Herencsény. Nem sokat tudtunk a településről, az azonban Jusztin Józsefné polgármester asszonnyal folytatott beszélgetés után kiderült, hogy ezen a településen a vendégek nagy becsben vannak, így a hagyományörző csoportok tagjainak, és a falu első számú emberének a búcsúi készülődés mellett is jutott idejük a helyi értékek iránt érdeklődőkre.

A palócok összetartozását szimbolizáló Palócok Vigyázó Keresztjének csodálatos látványa már a faluhoz közeledve „köszöntött bennünket”, hogy megérkezvén a Fonóház és Falumúzeum látványos környezetében, és persze Teréz néniék kedves vendégszeretében részesülhessünk. Polgármester asszony tájékoztatójában jó volt hallani azokat a törekvéseket és eredményeket, amelyek a helyi értékek és hagyományok megőrzését, az új nemzedékekre való átörökítést segítik. A Fonóház értékes gyűjtemény-anyagában megtaláltuk azokat a szálán-varrott és színes keresztesemes hímzéseket, női és férfi viseleti darabokat, amelyek motívumkincse része a gyűjtemény-anyagunknak, megcsodáltuk az ötven-száz évvel ezelőtt alkalmazott szabásvonalakat és díszíté-

si technikákat, amelyek közel állnak a mindennapos munkánkhoz.

A kender-feldolgozás eszközei, a használati edények és konyhai textíliák között látszatra semmi különbség, hiszen mindegyik azonos töből, a palóc gyökerekből táplálkozik, csak hogy itt egy kicsivel színesebbek a terítőket díszítő virágok, talán kicsivel öblösebbek az edények, és élénkebbek a székekre, ládákra festett motívumok. Mert hogy a régi hagyományokat ma is „táplálják” a Fonóházban, ahol rendszeresen találkoznak a hagyományörző csoportok, a palóc énekeket és meséket hordozó „Teréz néni”. Köszönetünk érte!

Köszönet a kedves fogadtatásért, az éltebb és fiatalabb hagyományörzők szép énekeiért, a meghitt beszélgetésért, köszönet, hogy engedtek betekinteni életükbe, megmutatták értékeiket, és példát adtak a palóc emberek nyíltságából, erejéből és hitéből, amellyel a Palócok Vigyázó Keresztjét őrzik, és abban bíznak, hogy a közel száz palóc település által hozható maroknyi föld erejüket, az általuk őrzött értékeket megsokszorozhatják.

A Csillagvirág Népművészeti Egyesület tagjai nevében szívből kívánjuk a herencsényi hagyományörzőknek, hogy hitük megmaradjon, erejük a palócok tiszta forrásából táplálkozhasson!

Tisztelettel: **Báder Miklósné**

Vincze Nikolett felvétele

Egy Európai Uniós pályázati program keretében öt magyarországi és három felvidéki település kötött hosszú távú testvér-települési együttműködési szerződést. 2008. október 4-én a szlovákiai Kalondán Herencsény, Hollókő, Ipolytarnóc, Kalonda, Litke, Óvár, Rimóc és Sajtószentkirály képviselői ünnepélyes keretek között írták alá azt a nemzetközi megállapodást, amely

Testvértelépülési együttműködés

hosszú távra keretekbe foglalja a települések közti kapcsolatok bővítését. Döntöttek arról, hogy

- elősegítik a térségük történelmének, kultúrájának és mai eredményeinek megismerésén alapuló együttműködésüket, a tapasztalatok és az információk cseréjét;
- együttműködnek a hagyományörzés, a sport, a kultúra, a környezetvédelem és a turisztika területén;
- közös eseményeket, találkozókat, konferenciákat, táborokat szerveznek, amelyben a települések lakói részt vesznek;
- segítik a diákcsoportok cseré-

jét, valamint a társadalmi integráció és az állampolgári társadalom gondolatát elősegítő tevékenységet;

- találkozókat szerveznek, amelyek célja az eddigi kapcsolatok ápolása, a további partnerségre vonatkozó döntések meghozatala, és az hosszabb távú együttműködések kialakítása.

A megkötött együttműködési megállapodás lehetővé teszi, hogy a résztvevő települések a jövőben együtt pályázzanak különböző uniós pénzügyi forrásokra a közösen elhatározott programjaik megvalósítása érdekében. **Szandai József**

Szeptember 23-án ovisaink látogatást tettek a szécsényi malomban. Izgalommal készültek az utazásra, hiszen a nyáron megismerhették az aratás menetét, most pedig a malomban kísérhetik végig, hogyan is lesz a búzából csomagolt liszt.

Az udvaron kezdték az ismerkedést, ahol hatalmas henger alakú tartályokban tárolják a terményt. Alig láttunk még valamit, de a kicsik máris nagyon jól érezték magukat. Ezután bementünk egy többszintes épületbe, ahol maga az őrlés és a fokozatos tisztítás történik. Emeletről-emeletre kísérték minket, és minden szinten tartottak nekünk egy kis előadást, amit nagy érdeklődéssel hallgattunk végig a rengeteg zajos gép ellenére. Még ezek után azt is megnézhattük, hogyan csomagolják be a megtisztított, osztályozott lisztet. Ahhoz, hogy osztályozni tudják, magát a beszállított

Óvodásaink a malomban!

terményt megvizsgálják egy kis laborban, oda is elkísérték minket.

A látogatás végére kis csapatunk el is fáradt, és meg is éhezett egy kicsit. Az üzem vezetése – gondolva erre – készített nekünk szendvicseket, kaptunk üdítőt, édességet. Hálás köszönet érte *Verebes Józsefnek*.

Itt még nem ért véget a napi program, hazafelé betértünk egy étterembe. Gyermekünk nagy része most volt először ilyen helyen. A Bableves csárdában nagy szeretettel fogadtak és szolgálták ki minket, köszönet ezért Franka József tulajdonosnak.

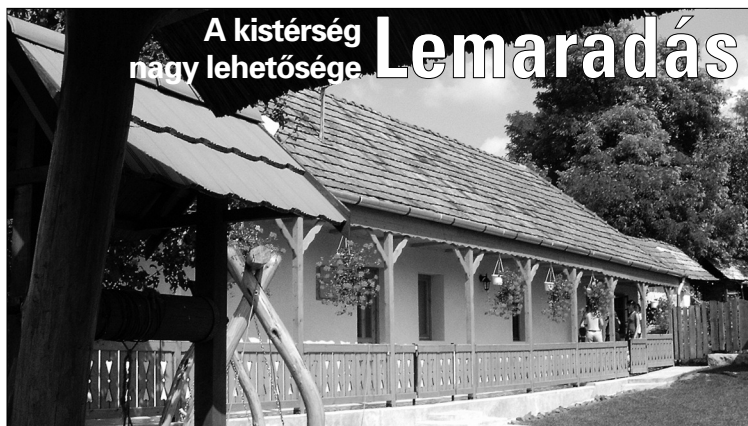
Köszönet illeti még támogatóinkat, akik anyagi hozzájárulásukkal járultak hozzá kirándulásunkhoz: Cserhát-szolg Kft., Szántó József, Nagy Péter, Demkó György, vala-

Ovisaink a szüreti mulatságon Csizsik Róbert felvétele

mint Vrsakó Józsefné Babcsán Bernadett közreműködését.

Ovisaink ismét részt vehettek egy olyan kiránduláson, ami számukra felejthetetlen élményt jelent, ugyanezt elmondhatjuk a résztvevő szülőkre, óvónőkre. Nem adatik meg minden nap az a lehetőség, hogy betekinthessünk az óvodán kívüli más, számunkra még nem ismert környezetbe. **Bednárné Kiss Éva**

A kistérség nagy lehetősége

Lemaradás

vagy felzárkózás?

Az Ipoly-menti Palócok Helyi Közössége 2,2 milliárd forintnyi fejlesztési forráshoz jut az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) keretében. Lefutási időtartama 2013-ig tart. A térségen múlik, hogyan és milyen célra használja fel ezt a pénzt. Pályázaton nyerhetőek el ezek az összegek, a vissza nem térítendő támogatás aránya 40 és 100 százalék között változik.

Ötven település osztozik a tekintélyes summán, majd a jövő dönti el, hogy ki mennyi összeghez juthat. Innovatív gondolkodás, jobbnál-jobb ötletek, új vállalkozá-

sok indítása, meglévők megerősítése vezet a sikerhez. Fontos bírálati szempont lesz, hogy később a vidék is tudjon profitálni a programból. A másik fontos regionális szándék, amely meglapul a sok projekt, terv és stratégia mögött, hogy meg tudjuk fordítani a térség jövőjét meghatározó demográfiai folyamatot. Nézzük meg mennyi gyerek járt a települések iskoláiba akár 10–15 évvel ezelőtt, és most hol tartunk!

Az utolsó pillanatban vagyunk, hogy megakadályozzuk falvaink elnéptelenedését. Elemi érdekünk, hogy a kistérség lakossága kézbe tudja venni sorsát, meg tudjuk állí-

tani a további elvándorlást! Ha útját akarjuk állni a további sorvadásnak, szükség van mindenkire. Szükség van a fiatal értelmiségiekre, ne a szomszéd megyékbe vagy Budapesten keressenek állást. Itthon kell boldogulniuk, nem pedig kétségbeesetten elhagyni a szülőföldet. Fontos, hogy az idősebb diplomások melléjük álljanak, tapasztalatokkal segítsék munkájukat.

A helyzet nagyon súlyos, rosszabb talán nem is lehetne. A országban tizenötezer ember rendelkezik tudományos fokozattal, és ebből mindössze **10 fő él megyénkben!** Ahogy szükség van az értelmiségiekre, úgy kell a jól képzett munkaerő is. Itt az árnyok valamivel jobbak, mint az előző példában, de itt is van mit tenni. Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program forrásainak felhasználása akkor lesz eredményes, ha a beruházások után cselekvő emberek az új épületeket, létesítményeket jól tudják működtetni. Ezek szolgálnak majd alapul a következő évtizedekben megvalósuló programoknak.

Rengeteg munka vár a kistérségre. Nem pusztán pár ember üzleti vállalkozásáról van szó, hanem mindannyiunkról. Mindenki egy láncszem a programban, amely ha elszakad, hiába igyekszik a többi, nem haladhatunk. El kell végre dönteni, hogy a további lassú leépülést választják a falvak, vagy látva egy kis fényt az alagút végén, elindulunk a fejlődés irányába az ÚMVP segítségével.

Lemaradás vagy felzárkózás?

Az Ipoly-menti Palócok Helyi Közössége 50 települést foglal magába. Az egyetlen város, Szécsényen kívül ide tartozik Alsópetény, Becske, Bercel, Cserhátaláp, Cserhátsurány, Csesztve, Csítár, Debercsény, Dejtár, Drégelypalánk, Endrefalva, Érsekvadkert, Herencsény, Hollókő, Hont, Horpács, Hugyag, Iliny, Ipolyszög, Ipolyvece, Kétbodony, Kiseccset, Kutasó, Ludányalászi, Magyargéc, Magyarnándor, Mohora, Nagylóc, Nagyoroszi, Nógrádkövesd, Nógrásmarcal, Nógrádmegyer, Nógrádsipek, Nógrádszakál, Órhalom, Patak, Patvarc, Piliny, Pusztaberki, Rimóc, Romhány, Szanda, Szátok, Szécsénke, Szécsény, Szécsényfelfalu, Szente, Szügy, Terény és Varsány.

A térségben 51 882 ember lakik, ebből város lakó 6359 fő. A vállalkozások többsége a kereskedelmi és a szolgáltató szektorban tevékenykedik. Az emberek zöme a feldolgozó- és szolgáltatóiparban, az energiaszektorban dolgozik, és csak egy olyan vállalkozáson, amely 500 főnél többet foglalkoztat.

A kistérség szakemberei kidolgozták a helyi vidékfejlesztési stratégiáját, amelyben célok és megoldási javaslatok fogalmazódnak meg a térség felvirágoztatására. Az ÚMVP több problémára keres megoldást, így a kisvállalkozások fejlesztésére, a turisztikai tevékenységek ösztönzésére, a falufejlesztésre és a vidék örökségének megőrzésére.

Nézzük meg mélységében milyen problémákról van szó, és milyen elképzelések születtek a gondok

kiküszöbölésére. A legfőbb gond a stratégiák, elképzelések, az egymás közötti kapcsolatok hiánya. Térségünk elveszítette versenyképességét még Nógrád megye határain belül is. Nógrád megyében egyébként négy kistérség létezik, rajtunk kívül a Palóc 8+28, a Cserhátalji Helyi Közösség és a DIPO.

A hasznosított tudásban és elvándorlásban, ha osztályozni lehetne a legrosszabb jegyet kaphatnánk meg. A tanult fiatalok elvándorolnak, hagyományaink pusztulnak, egyre kevesebben mutatnak tiszteletet a szülőföld iránt. Ezáltal a tradicionális ismeretanyagunk is apadóban van. Szorult helyzetünkben egymással sem törődünk. A vállalkozói esélyek katasztrofálisak a munkanélküliségről nem is beszélve. Vannak falvak, ahol az arány eléri a 45 százalékot. Az elmúlt években a térségben számos fejlesztési lehetőség kihasználatlan maradt. A helyzetet rontja a tőkeszegénység, ami esélyeinket tovább rontja a fejlettebb régiókhoz képest. Ezáltal kevesebb pályázati forráshoz jut a térség.

Nézzük, milyen célokra lehetne a pénzt elkölteni? Lehetőség nyílik kulturális örökségünk védettségére, megismertetésére, felújítására, bemutathatóvá tételére, oktatásban való bemutatására. Minőségi és szabadidős vendéglátásra, vízi-, a horgász-, vadász-, sport-, lovas-, konferenciaturizmusra. Feldolgozó üzemek létrehozására, az elavultak felújítására és versenyképességük növelésére. Lehetőség van közterek, sétautak karbantartására vagy a veszélyeztetett települések közbiztonságának erősítésére. Kommunikációs lehetőségek javítására, vállalkozói és szakmai ismeretek fejlesztésére. Ezáltal több fiatal marad a környékünkön, és több lesz a fogyasztó. Határon átnyúló együttműködések segítségével is mód van. A turisztikai, idegenforgalmi események és egyéb rendezvények lebonyolításához szükséges létesítmények és eszközök megépítésére, felújítására beszerzésére is lehetőség nyílik. A kistérség településein múlik, hogyan fog össze, és milyen formában él a lehetőségekkel, amelyek a jövő képét fogják kirajzolni. **Tácsik Bálint**

Elfeledett ételeink

A kacs- és libasütés

A falusi nagycsalád hússzükségletének jórészét a tyúkok, csirkék, libák, kacsák adták. A tavasztól ősziig felnevelt baromfi egész télen biztosította a jó minőségű friss húst. A gazdaszónynak már kora tavasszal gondoskodnia kellett az „utánpótlásról”, gyűjtögetni a tojásokat, megültetni a kotlóst. Minden család tartott kacsát, libát, számuk elérte akár a 30 darabot is. Volt idő, amikor hizott libát kellett adóba adni, akkor még több libát keltettek, hogy a családnak is maradjon. Gyakran előfordult, hogy a kacs- és libatojásokat kotlós alá tették. Erre akkor volt szükség, ha sok tojást keltettek, másrészt a tyúk gondos és alapos – már ami az utódokat illeti. Érdekes látvány volt, amikor a kotlós a vízparton hívogatta neveltjeit, akik anyjukkal mit sem törődve, vidáman úszkáltak a vízen.

Az aprójószágot nagy gondnal, törődéssel nevelgették. Gondoskodtak róla, hogy a kacsák fürdőzhessenek, a tyúkok, csirkék szabadon kapirgálhattak. A libákat legelőre hajtották. Ez a gyerekek dolga volt, amit ők, – ez emlékeikből kiderül – nem munkaként éltek meg, hanem közös szórakozásként. A felnevelkedett libák, kacsák egy részét aztán a nyár végén befogták, tömni kezdték, hogy minél zsírosabbak, finomabb húsúak és májúak legyenek.

A befogott kacsákat 2–3 hétig naponta háromszor tömték, a libákat hosszabb ideig. Ivóvizükbe sárga földet tettek, így alapo-

sabban emésztették a kapott táplálékot. A kukoricát forró vízbe áztatták, zsiradékot tettek hozzá, hogy jobban csússzon. Majd egyenként ölbe vették a jószágot, és kézzel megtömték. Figyelni kellett, hogy melyik állat mennyi kukoricát bír, és hogyan nyel, hiszen ha mellényelt, akár meg is fulladhatott. Ezért az aprószemű kukorica nem is volt jó tömőanyag. Szerencsére mindig akadt a faluban 2–3 gazdaszóny, aki megmentette a fuldokló jószágot. A meghízott libát és kacsát könnyebb volt kopasztani is.

Kacsasült

A jó tömött kacsát megtisztítottuk, megmostuk, feldaraboltuk. Nagy lábasba tettük, kb. fél liter vizet öntve alá, elkezdtük sütni. Amikor felforrt, a habját leszedtük. A kacsát zsírja szép lassan kiszült, ebben többször átkevergettük a húst, hogy szép egyenletesen süljön. Közben megsóztuk. Lassú tűzön legalább 2 óráig sütöttük. A sütés végén levettük a fedőt, kissé megpirítottuk a húst, és ekkor raktuk bele a szép nagy májat, mert ennek csak kis ideig kellett sülnie, különben kemény lett volna. Az apró részekből – fej, szárnyvégek, nyak, láb – levest, ludaskását készítettünk.

A húst benne hagytuk a zsírban – hűtőszekrény nem volt –, így sokáig elállt. A kacsát zsírját pedig a sütéshez-főzéshez felhasználtuk, vagy kenyérral megettük.

A kacs- és libatartásról Paulik Mihályt kérdeztük.

Lejegyezte: **Ambrozi Erzsébet**

Vallomás a szülőföldről

Távolról látom igazán, hogymit kaptam falumtól

Nagyon meglepett, egyúttal megtisztelő is volt számomra az a megkeresés, amelyben felkértek ennek az írásnak az elkészítésére. Nagy öröm volt számomra, hogy szülőfalum még számon tart, nem feledkezett el rólam annak ellenére, hogy 18 éves koromban elkerültem otthonról.

Mai rohanó világunkban kevés időt szánunk arra, hogy elmerengjünk saját múltunkon, pedig nem szabad soha elfelejtenünk, honnan indultunk. Ez a felkérés nekem is alkalmat adott arra, hogy felidézsem ifjúságomat, illetve áttekintsem eddigi pályámat.

A '60-as években Herencsény még más képet mutatott, mint ma. Kevésbé volt kiépült, rendezett falu. A rétet az őszi esők után víz borította, ami télen befagyott, és nagy, összefüggő jégfelületet adott, ahol prímán lehetett korcsolyázni, sinközni, vagy csúszkálni. Amikor a talaj föl száradt, mentünk focizni. Gyerekként sosem unatkoztam, pedig még nem voltak videojátékok, számítógépek, a tévéadás még fekete-fehér volt, hétfőnként még az sem.

Mindössze kilencen kezdtük az első osztályt Cili tanító néniel (ma már Batta Mihályné), akinek – mint később megtudtam – mi voltunk az első osztálya, akiket tanított. Mindig vidám arcát, mosolyát mindannyian szívünkbe véstük. Nagy örömömről 2001-ben megkeresett, amikor Hajdúszoboszlón üdült. Kedves mosolyáról azonnal megismertem, bár majdnem 40 éve nem találkoztunk. Jólesett felidézni vele a régi időket, az osztálytársakat.

Kedves emlékeket őrzök Zsuzsi tanító néniről is (Koplányi Józsefné), aki aggódva figyelte negyedik koromban, hogy a sok gyermekbetegségből ki tudok-e lábolni. Valószínűleg az ő jóindulatán is múlt, hogy a sok hiányzás miatt nem kellett évet ismételnem.

A tanulással nem volt különösebb gondom a felső tagozatban

sem. A cserhátsurányi körzeti iskola akkor nagyon modernnek és jól felszereltnek számított. A mindennapos bejárás elég fárasztó volt, de egyúttal meg is edzett minket. Itt jó alapokat kaptam ahhoz, hogy felvegyenek a balassagyarmati Balassi Bálint Gimnáziumba, a matematika tagozatos osztályba.

A gimnáziumban kiváló tanárim példája és a természettudományok szeretete ösztönzött arra, hogy érettségi után a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemre jelentkeztem, ahol 1986-ban végeztem matematika-fizika szakon.

1985-ben megnősültem, és az egyetem elvégzése után feleségemmel (aki történelem-orosz szakos) együtt kerestünk állást. Engem a szívem visszahúzott a szülőföldre. Szívesen tanítottam volna Balassagyarmaton a hajdani Alma Materben, de ott sajnos nem volt állás. Így aztán feleségem szülővárosában, Hajdúszoboszlón helyezkedtünk el a Hőgyes Endre Gimnáziumban középiskolai tanárként.

1987-ben, egy év tanítás után felkértek igazgatóhelyettesnek, majd 1995-ben igazgatói megbízást kaptam. Iskolánkban jelenleg 19 osztályban 622 diák tanul 40 pedagógus irányítása mellett. Tanítványaink eredményesen szerepelnek a különböző tanulmányi- és sport-

versenyeken, jók az érettségi és felvételi mutatóink. Hogy az olvasónak fogalma legyen az intézmény nagyságáról, csak egy adatot említek még. Iskolánk költségvetése 215 millió forint, tehát Herencsény éves költségvetésének a duplájával gazdálkodunk.

1998-ban újabb diplomát szereztem az egyetemen, közoktatás-vezető szakon. A tanítás és az igazgatói feladatok mellett minden évben vállalom érettségi elnöki feladatokat is. Ez a munka lehetővé teszi, hogy bepillantást nyerjek egy másik iskola életébe, ami mindig hasznos tapasztalatokkal gazdagít. Nevem szerepel az országos szakértői névjegyzékben. Tanügyigazgatási szakértőként több nagy projektben részt vettem az elmúlt években (pedagógiai programok felülvizsgálata, költséghatékonysági vizsgálatok, törvényességi vizsgálatok, stb.). Cikkeim jelentek meg komoly szakmai lapokban (pl. Új Pedagógiai Szemle, 2000.)

2002-ben bekapcsolódtam a város közéletébe is. Az önkormányzati választáson képviselő lettem. Immár második ciklusban tagja vagyok az Oktatási Bizottságnak és elnöke a Pénzügyi, Gazdasági Bizottságnak.

Feleségemmel három fiunkat neveljük. Nagyfi-am (Tamás) már egyetemista, a két kisebb (Ádám és Dániel) a gimnáziumban tanul, 10. osztályos. Fiaim imádnak a nagyszülőknél lenni. A papa gyerekkori történeteit, anekdotáit hallgatva kicsi fiaim meg is jegyezték: „Papa, neked nagyon szép múltad van!” A mama főztje, sütiije nagyon ízlenek mindenkinek.

Azt szokták mondani, senki nem lehet próféta a saját hazájában. Ez beigazolódott az én esetemben is. Hajdúszoboszlón alapítottam családot és itt csináltam karriert.

Szülőföldemre, Herencsényre mindig szívesen gondolok. Ami miatt eljöttem, most azért járok vissza. Gyerekként túl csendesnek, eldugottnak tartottam a falut. De a mai rohanó életünkben Herencsény nekem a béke és a nyugalom szigete, a második otthon. Ahogy mondani szoktam a gyerekeknek: megyünk otthonról haza! Havonta-kéthavonta hazalátogatunk a családdal szüleimhez, tehát élő a kapcsolat. Ha időnk engedi, részt szoktunk venni a falunap rendezvényein és más programokon is.

El kellett jönnöm onnan, hogy lássam, mennyi mindent kaptam ettől a kis falutól. Soha nem szabad elfeledkezni arról, honnan jöttünk. A gyökerek nagyon fontosak. A szűkebb közösség, a szülői ház, a család példát ad. Szüleim vallásos szellemben, konzervatív gondolkodásmódban neveltek, amiért nagyon hálás vagyok nekik. Mellettük megtanultam, hogy csak a becsületes, kitartó munka hozza meg gyümölcsét. Elszántságuk, munkabíráskuk ma is tiszteletet parancsoló.

Hasznos törekvésnek tartom, hogy a falu jelenlegi vezetése igyekszik felkutatni a Herencsényből elszármazottakat. Sokan lehetnek az ország különböző szegleteiben hozzám hasonlóak, akik szívesen tennének valamit szülőfalujukért. Ha tudunk, segítünk.

Szandai Kázmér

Megkérdeztük olvasóinkat!

Mi a véleményük a gazdasági válságról?

Néhány hete vészjósló forgatókönyvekről cikkeznek az újságok, tájékoztatnak a médiák. Az amerikai ingatlanpiaci válság világméretű pénzügyi válsággá dagadt, bankok összeomlásáról, államok csődhelyzetéről hallhatunk, ami hazánkat különösen érinti. Olvasóinkat arról kérdezzük, hogy mit gondolnak saját helyzetükről?

Jusztin Józsefné polgármester:

Ami az önkormányzat helyzetét illeti, eddig is úgy gondoltuk, hogy csak ennek az évnek a végét szeretnénk valahogy túlélni, és ha nem lesz rosszabb a helyzet, akkor jövőre fellélegezhetünk. Évről évre kevesebb pénzt kapunk az államtól, ami a kötelező feladataink ellátását sem fedezi. E célra tavaly még 13 millió forintot kaptunk, az idén már csak 5 milliót, így továbbra is forráshiányosak leszünk. Az általam ismert önkormányzatok mind ilyen helyzetben vannak, több közülük csődöt jelentett. A költségvetésünkben hiányzó pénzt nekünk kellene pótolni, de miből? Meghúztuk a nadrágszíjat, amennyire lehetett, tudtuk csökkenteni a hiányunkat. De ez a válsághelyzet még a jelenleginél is nehezebb helyzetbe sodor bennünket is. Most szinte biztosra vehető, hogy az önkormányzatok még annyi pénzt sem fognak kapni, mint eddig. Hivatalos forrásból nem tudunk semmit, nagy a tájékozatlanság, és bizonyos hisztériakeltés is tapasztalható. Reménykedem, hogy a nemrégiben a Belügyminisztériumhoz benyújtott, kiegészítő támogatást igénylő pályázatunk nyerni fog, és némi forráshoz juthatunk. Borenszki Ervin képviselő úr ugyanis javasolta a Parlamentben, hogy ezt a forrást biztosítsák az önkormányzatoknak, ne ezen spóroljon most a kormány. Ezért én bizakodó vagyok.

Korbely Ferenc nyugdíjas:

Ez bizony nagy válság, nem hiszem, hogy megúszjuk. Világszerte nagy a káosz. Adó- és áremelések vannak és lesznek, de a fizetésünk, nyugdíjunk nem emelkedik. Mi már régóta nehéz helyzetben vagyunk, ennek ellenére meg fogjuk érezni a válság hatását. A nyugdíj nem fogja megőrizni a vásárlóértékét, nem fogja követni az inflációt. Az árak jobban fognak emelkedni. „Szerencsére” a nyugdíjon kívül semmi olyan befektetésünk nincs, amit most féltünk kellene.

2008. október 15-én megszületett

Mészáros Zsófia.

Szülei: **Mészáros Zsolt és Forgács Zsuzsanna.**

Ugyanezen a napon,
október 15-én látta meg a napvilágot
Szalai Fruzsina.

Szülei: **Szalai Tibor és Horák Zsuzsanna.**

Mindkét babának és szüleinek sok boldogságot
és jó egészséget kívánunk!

Októberben őket ünnepeljük!

Október 3-án	25 éves	Szalai Bettina	Kossuth u. 138.
	55 éves	Bucsanszki Mihály	Szabadság u. 15.
Október 5-én	75 éves	Szandai István	Kossuth u. 164.
Október 10-én	75 éves	Jusztin Jánosné Kerekes Margit	Dózsa u. 1.
Október 17-én	10 éves	Horák Ákos	Petőfi u. 38.
Október 25-én	65 éves	Gyimesi Józsefné Bartus Mária	Akácfa u. 3.

Isten éltesse Mindannyiukat!

Kosik Mihályné ügyvezető:

A mézfeldolgozó üzemet eddig még nem érintette a válság. A termelés jelenleg is folyik, a megkötött szerződéseinket teljesítjük. Létszámleépítésre, elbocsátásra nem gondolunk. Mivel a vállalkozásunkba nem vontunk be hiteleket, ezért a bankszódók eddig még nem tudták megingatni a helyzetünket. Szerintem azok a kisvállalkozások kerülnek most nehéz helyzetbe, akik hitelből vállalkoztak, és termékeik vagy szolgáltatásuk nem piacépeselek. A hitel törlesztő részletének megugrása ezeket érinti legjobban. Ebből a szempontból magánszemélyként rosszabb helyzetben vagyunk, mert több részletet is fizetünk, ami most egyre magasabb lesz.

Dropka Péter vállalati alkalmazott:

A gazdasági válsághoz vezető utat a híradóból követtem nyomon. Bízom benne, hogy ez minket nem fog érinteni. Sajnos azonban a saját bőrömmön kell tapasztalnom a hatását. Több mint 4 éve dolgozom a Delphi-nél, ami egy autóipari beszállító vállalat. A négy év alatt átéltem már kisebb-nagyobb hullámvölgyeket, de a mostani válság az eddigieket jócskán felülmúlja. A külföldi autógyárak leállították a termelésüket, így mi sem tudunk nekik szállítani, ezért nálunk is csökkentették a munkát, de a cégnél bizalommal nézünk a jövő felé, hogy ezt is átvészeljük majd.

Összeállította: **Ambrózi Erzsébet**

ÖRÖKSÉG

KULTURÁLIS MŰHELY

előadássorozat

a Mikszáth Kálmán Művelődési Központban
(Balassagyarmat, Rákóczi fejedelem útja 50.)

<p><i>november ** -én, 18 órakor</i> Kiszely István biológus, történész, antropológus SÍROK, CSONTOK, EMBEREK</p>	<p><i>január 6-án, kedden 18 órakor</i> Tyekvicska Árpád történész, levéltáros A BÍBOROS ÚTJA. MINDSZENTY JÓZSEFRŐL</p>
<p><i>november 25-én, kedden 18 órakor</i> Bakay Kornél történész A KÖZÉPKORI MAGYAR ÁLLAM TÜNDÖKLÉSE ÉS BUKÁSA</p>	<p><i>január 20-án, kedden 18 órakor</i> Agócs Gergely néprajzkutató, népzeneész GYÖKEREK ÉS SZÁRNYAK. A HAGYOMÁNY ELKERÜLHETETLENSÉGÉRŐL</p>
<p><i>december 9-én, kedden 18 órakor</i> Molnár V. József magyarságtudató TEKNYŐKAPARÓ. VILÁGVÉGE JÓSLATOK A KÁRPÁT-HAZÁBAN</p>	<p><i>február 4-én, szerdán 18 órakor</i> Born Gergely bio-geográfus, művelődéstörténész „AZÉRT OLYAN SZÉP A VILÁG, MERT A SZÍVE MAGYARORSZÁG”</p>

**Az előadás napját később pontosítjuk!